

Seminar governance eurozone voor Eerste en Tweede Kamerleden en Europarlementariërs

Verzorgd door Raad van State, CPB, DNB en Algemene Rekenkamer, 9 september 2014

18 december 2014

Algemene Rekenkamer

Algemene Rekenkamer, Lange Voorhout 8, Postbus 20015, 2500 EA Den Haag

Op 9 september 2014 publiceerde de Algemene Rekenkamer het rapport 'Europees economisch bestuur; Europese coördinatie van begrotings- en macro-economisch beleid en de positie van Nederland'. In samenwerking met de Raad van State, het CPB en DNB organiseerde de Algemene Rekenkamer een besloten seminar voor Eerste en Tweede Kamerleden en Europarlementariërs over de governance van de EMU en specifiek de eurozone, en de positie van Nederland daarbinnen. Het seminar werd naast de parlementariërs ook bijgewoond door medewerkers van de ministeries van Financiën, Buitenlandse Zaken, EZ en SZW, de Europese Rekenkamer, en medewerkers van de organiserende instituten.

Dagvoorzitter Prof. A. Boot (Universiteit van Amsterdam, WRR) gaf een korte introductie en benoemde het seminar als een kans om als instituten gezamenlijk zwakheden die zich in het stelsel bevinden, te benoemen. Vervolgens werd door de organiserende instellingen een presentatie verzorgd.

Drs. P. van den Berg van de Raad van State belichtte de nieuwe rol van de Raad als onafhankelijke begrotingsautoriteit. Deze behelst een vanuit het zogenaamde Fiscal Compact verplichte toets op de vraag of Nederland voldoet aan de Europese begrotingsregels. Deze functie is bewust niet bij het CPB ondergebracht om een scheiding met de ramingsfunctie te waarborgen. De Miljoenennota 2015 wordt voor de eerste maal van een dergelijke toets van de OBA voorzien. Hij benadrukte dat een dergelijke toets beter uitvoerbaar is bij eenvoudiger regelgeving.

Drs. L. van Geest van het CPB gaf een analyse van het Stabiliteits- en Groeipact en in hoeverre dit voldoet aan de vereisten van eenvoud, plausibiliteit en uitvoerbaarheid. Op al deze aspecten is ruimte voor verbetering. Landen worden geacht hun begrotingen te sturen aan de hand van bepaalde marges voor het structurele saldo. Dit is echter een 'bewegend doel' en geen eenduidig begrip, het ware beter om te sturen op een heldere door de Europese Commissie in een concreet bedrag vastgestelde bezuinigingsdoelstelling. Er is nu veel ruimte voor interpretatie door de Europese Commissie en de aanbevelingen en oordelen zijn daarmee niet altijd navolgbaar en consistent.

Mr. F. Elderson van DNB ging in op de versterkte muntunie, en legde de link met de bankenunie. Hij betoogde dat de belangrijkste weeffouten in het stelsel althans in opzet zijn aangepast, en dat is een hele prestatie. De begrotingdiscipline is versterkt, er zijn betere mogelijkheden om macro-financiële onevenwichtigheden tegen te gaan en er zijn financiële vangnetten in het leven geroepen. Ook de bankenunie, met grotere bevoegdheden voor de ECB, bevat mechanismen die de stabiliteit van het stelsel vergroten. Landen moeten nu door blijven gaan met het verminderen van kwetsbaarheden, waaronder de hoge schuldniveau's en het

gebrek aan groeivermogen. Dit vereist onder andere een strenge implementatie van de Europese budgettaire en economische regels in de praktijk.

1

Tot slot ging drs. K. Vendrik namens de Algemene Rekenkamer in op de grote complexiteit van de Europese regels op het gebied van begrotings- en macro-economisch toezicht. Er zijn regels bijgekomen maar er is tegelijkertijd sprake van een gebrekkige handhaving. Het is ook niet altijd duidelijk of een regel of aanbeveling dwingend of vrijblijvend is. Bovendien is er geen sluitend proces; de interventies van de Commissie richten zich op de begroting, zonder dat achteraf naar de verantwoording en de realisatie wordt gekeken.

Voorts lichtte M. Harbers, voorzitter van de Commissie voor de Rijksuitgaven van de Tweede Kamer, een juist verschenen rapport¹ toe over het budgetrecht van het parlement in Europees perspectief. De werkgroep meent dat het budgetrecht niet wordt uitgehold en dat nationale begrotingsprocessen door inbedding in het Europees Semester juist beter vergelijkbaar en transparanter worden.

Onder leiding van dhr. Boot vond vervolgens een levendige discussie plaats tussen de inleiders en de overige aanwezigen.

Naleving, handhaving en vereenvoudiging regels

Er werd in de zaal genuanceerd gedacht over het nut van en de mogelijkheden tot eenvoudiger regelgeving. Gesteld werd dat Europa nu eenmaal een ingewikkeld bouwwerk van compromissen is waardoor de regelgeving per definitie *second best* zal zijn. Oftewel, richt je op goede uitvoering van de regels in plaats van op de vereenvoudiging ervan. Afgezien van de complexiteit is er toch ook veel winst geboekt, de lidstaten besteden veel meer aandacht dan voorheen aan begrotingsdiscipline en het boete-instrument wordt door de EC vaker ingezet. Daarbij is het ook nog mogelijk dat de regels misschien nooit bedoeld zijn om volledig te worden gehandhaafd. En er spelen ook andere kwesties, zoals de noodzaak om te zorgen dat er economische groei in de lidstaten komt. Hoe dat te realiseren is volgens sommigen een belangrijker Europees issue dan de complexiteit van de begrotingsregels.

Geloofwaardigheid en draagvlak

De vraag kwam op of betere regels en betere handhaving het draagvlak voor Europa kunnen versterken. Enerzijds werd gesteld dat strengere handhaving kan

¹ Werkgroep Nationaal budgetrecht in Europees perspectief uit de commissie voor de Rijksuitgaven van de Tweede Kamer: Aandacht voor het parlementair budgetrecht in Europees perspectief, 9 september 2014.

leiden tot strengere oordelen richting lidstaten en daarmee afkalving van het draagvlak. Anderzijds werd betoogd dat voor het draagvlak van belang is dat regels aan burgers uitlegbaar zijn, de huidige constellatie is deels een paniecreactie op de crisis geweest en vraagt om aanpassingen om de uitvoerbaarheid te vergroten. In die paniecreactie is weinig aandacht geweest voor de legitimatie van de regels en dat is de omgekeerde volgorde, aldus een kamerlid.

2

Vanuit de inleiders werd benadrukt dat het versimpelen van normen ook helpt in het bestuurlijke proces en bij kan dragen aan de kwaliteit van besluitvorming. En dat politici zich de vraag moeten stellen of met de huidige set aan regels de governance van de eurozone geborgd is. Zijn ze niet te complex om van nut te zijn bij een volgende crisis? Kunnen zij voor het gewenste vertrouwen van burgers en markten zorgen of vormen ze juist een bron van onrust? Met de bankenunie lijkt wel een stap in de goede richting te zijn gezet.

Afsluiting

De dagvoorzitter besloot de bijeenkomst niet met een conclusie maar met de vaststelling dat er in de geschiedenis geen andere voorbeelden zijn van een muntunie zoals we die hebben met de euro. Er is geen sprake van een federale staat zoals in de Verenigde Staten wel het geval is. De vraag is of er (kleine) stappen te zetten zijn die de eurozone robuuster maken en voor een ordelijker procesverloop zorgen mocht zich een volgende crisis voordoen. Aangezien de euro in hoge mate een politiek project is, is het aan politici om deze stappen te zetten.